

ครูศิลป์ของแผ่นดิน

นายเวียง ตั่งรุ่น
ว่าวควาย
จังหวัดสตูล

“ ว่าวควาย นับเป็นอัตลักษณ์ที่สร้างขึ้นเพื่อที่จะตอบแทนบุญคุณควายเป็นสื่อเชื่อมระหว่างภูมิปัญญาโบราณกับยุคสมัยปัจจุบันเข้าด้วยกัน ผ่านงานประดิษฐ์ที่เข้าถึงได้ทุกวัย เกิดเป็นมรดกอันล้ำค่าทางวัฒนธรรม ที่ควรค่าแก่การสืบสานให้คงอยู่ต่อไป ”

ว่าวควาย

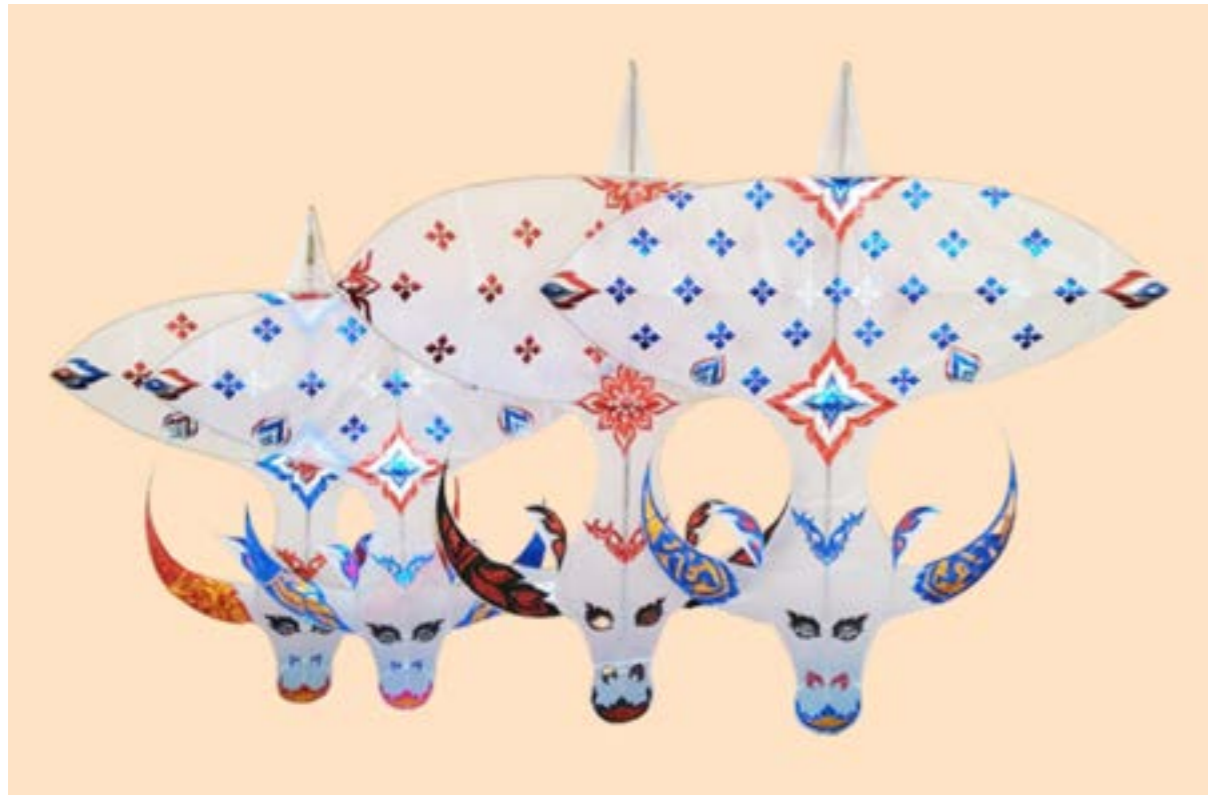
ว่าวควาย เป็นว่าวไทยที่ถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดสตูล เกิดจากการผสมผสานระหว่าง ว่าวจุฬา กับว่าววงเดือน นำมาปรับเปลี่ยนรูปแบบให้มีลักษณะที่มีความโดดเด่นคล้ายควาย กลายเป็นที่สะดุดตาของผู้พบเห็น ที่มาของ “ว่าวควาย” เกิดจากช่างทำว่าวมีแนวคิดจะตอบแทนบุญคุณของควายที่ช่วยทำไร่ไถนา จึงได้สร้างสรรค์ว่าวให้มีรูปร่างลักษณะคล้ายควาย ถือเป็นว่าวที่มีความสมบูรณ์แบบตามโครงสร้างการทำว่าวที่ดีเพราะมีองค์ประกอบครบถ้วน คือ มีหัว มีหู มีจมูก มีเขาและมีการสร้างสรรค์ลวดลายที่วิจิตร สวยงาม

การอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญา

นายเวียง ตั้งรุ่ง นับเป็นผู้สืบทอดการทำว่าวควายคนสำคัญในจังหวัดสตูล ที่ยังคงสืบสานประเพณีขึ้นชื่อประจำจังหวัดมาเป็นเวลากว่า 40 ปี โดยมีจุดเริ่มต้นจากความชื่นชอบในการเล่นพื้นบ้านมาตั้งแต่เด็ก ทำให้มีความสนใจใน “ว่าวไทย” ซึ่งเป็นการเล่นที่ได้รับความนิยมในจังหวัดสตูล เพราะจะมีการจัดการแข่งขันว่าวนานาชาติขึ้นในทุกปี จนมีคำกล่าวที่ว่า “เด็กสตูลทุกคนต้องเคยเล่นว่าวควาย เพราะมันเป็นของเล่นอย่างเดียวในอดีต” ซึ่งนายเวียงมีฝีมือในการประกอบว่าวไทยในทุกรูปแบบ เช่น ว่าววง ว่าวจุฬา ว่าวปักเป้า ว่าววงเดือน ว่าวนก ว่าวระไบ และโดยเฉพาะว่าวควาย ที่นายเวียงให้ความสนใจมากเป็นพิเศษ เนื่องด้วยเอกลักษณ์ที่มีความแตกต่างจากว่าวชนิดอื่น โดยเฉพาะลักษณะคล้ายกับตัวควายและเสียงที่ดังก้องกังวาลเมื่อลอยขึ้นสู่ท้องฟ้า

ทำให้นายเวียงเกิดความสนใจและได้ลงมือคิดค้นวิธีการทำและทดลองทำโครงสร้างว่าวควายด้วยตนเองตั้งแต่อายุได้เพียง 5 ปี ลองผิดลองถูกอยู่นานเพราะในอดีตไม่มีตำราหรือครูฝึกสอน จึงจำต้องศึกษาและเรียนรู้ด้วยตนเอง เมื่อนายเวียงสามารถทำว่าวควายได้สำเร็จจึงนำเข้าแข่งขันและสืบสานการทำว่าวควายเรื่อยมา จนทำให้ชื่อเสียงของนายเวียงเป็นที่รู้จักในแวดวงคนเล่นว่าวอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ทำให้นายเวียงยึดอาชีพการทำว่าวเป็นอาชีพหลักเพื่อสร้างรายได้เลี้ยงดูตนเองและครอบครัว ด้วยทักษะฝีมือและประสบการณ์การสร้างสรรค์ว่าวมากกว่า 1,000 ตัว จึงถือได้ว่านายเวียง เป็นช่างผู้สืบทอดการทำว่าวควายคนสำคัญที่ยังคงอนุรักษ์ภูมิปัญญานี้ไว้ให้คงอยู่ได้ในปัจจุบัน

ว่าวควาย

ว่าวควาย

ว่าวควาย

เขา

หู

จมูก

ภูมิปัญญาที่สะท้อนทักษะฝีมือเชิงช่าง

“ว่าวควาย” เกิดจากการผสมผสานระหว่างว่าวจุฬา กับว่าววงเดือน นำมาปรับรูปแบบให้มีลักษณะคล้ายควาย โดยเกิดจากช่างทำว่าวมีแนวคิดจะตอบแทนบุญคุณของควายที่ช่วยทำไร่นา ถือเป็นว่าวที่มีความสมบูรณ์แบบ เพราะมีหัว มีหู มีจมูกและมีลวดลายสวยงาม นำขึ้นเล่นครั้งแรกที่จังหวัดสตูลจนกลายเป็นที่สะดุดตาของผู้พบเห็น ทำให้ได้รับความนิยมจนกลายเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดสตูล มาถึงในปัจจุบัน

โครงสร้างรูปทรง “ว่าวควาย” ปีกตอนบนจะต้องมีเขาที่โค้ง ตอนล่างต้องทำโครงเป็นรูปร่างหัวควาย บริเวณเขาจะต้องมีทรงสง่างามโค้งได้รูป ตอนล่างของเขาคาวจะต้องยาวโค้งรับกับปีกบน โดยความยาวของปีกจะมีขนาดต่ำสุดประมาณ 1.20 เมตร การทำว่าวควายมี 2 รูปแบบ คือ ว่าวควายตัวผู้จะมีลักษณะเขาโค้งมน เขาลำตัวมากกว่าว่าวควายตัวเมีย เมื่อเวลาว่าวลอยขึ้นสู่ท้องฟ้า ว่าวควายตัวผู้จะลู่ลมส่ายไปมาคล้ายธรรมชาติของควายตัวผู้ แตกต่างกับว่าวควายตัวเมียที่มีลักษณะเขาที่สั้นเมื่อลอยขึ้นสู่ท้องฟ้าจึงมีท่าที่สงบ คล้ายกับธรรมชาติของควายตัวเมีย

นายเวียงถือเป็นช่างที่มีความชำนาญในการขึ้นโครง และการประกอบว่าวควายอย่างมาก โดยยังคงอนุรักษ์กรรมวิธีการทำว่าวตามแบบโบราณเอาไว้ทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเลือกใช้ไม้ไม้สีสุกเพื่อขึ้นโครง และทำส่วนต่าง ๆ ของว่าวด้วยมือในทุกขั้นตอน

เอกลักษณ์ผลงานที่โดดเด่น

ความโดดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ในการสร้างสรรค์ผลงานว่าวควายฝีมือนายเวียง อยู่ที่สัดส่วนของโครงว่าวที่มีความสมดุลได้รูป โดยนายเวียงใช้ระยะเวลาในการสร้างว่าว 1 ตัว เพียง 1 วัน โดยเน้นในเรื่องโครงสร้างเป็นสำคัญ ปีกตอนบนจะต้องมีเขาที่โค้งได้รูป โครงตอนล่างเป็นรูปร่างหัวควาย ส่วนของเขาควายเป็นทรงสง่างามโค้งได้รูป โดยจะต้องยาวโค้งรับกับปีกบนพอดี ถือได้ว่าเป็นความพิเศษของผลงานฝีมือนายเวียงที่ผู้พบเห็นจะรู้ได้ทันทีว่าเป็นว่าวของนายเวียง ด้วยรูปลักษณ์โครงสร้างที่สวยงาม ประกอบกับท่าทางของว่าวที่มีความคล้ายกับลักษณะนิสัยของตัวควายได้อย่างสมจริง อันเกิดจากความชำนาญและประสบการณ์ที่สั่งสมมานานจึงทำให้ว่าวของนายเวียง โดดเด่นแตกต่างจากช่างทั่วไป

นายเวียง สามารถประดิษฐ์ว่าวให้มีเสียงก้องกังวานด้วยเทคนิคการติดแอกบริเวณปลายด้านหลังของตัวว่าวควาย เป็นไม้ไผ่เหลาและติดสายเอ็นบาง ๆ จะช่วยให้ว่าวควายเกิดเสียงดังไพเราะ ก้องกังวานและมีอายุการใช้งานที่ยาวนานยิ่งขึ้น และสามารถลู่ลมได้ตลอดทั้งคืน เมื่อว่าวควายลอยขึ้นสู่กับลมจะมีเสียงดัง “เอ๊กเอ๊ก” ดังก้องกังวานไปทั่วพื้นที่ ผู้พบเห็นจะรู้ได้ทันทีว่าเป็นว่าวฝีมือของนายเวียง ทำให้นายเวียงได้รับชัยชนะทุกครั้งเมื่อมีการแข่งขัน จนผลงานเป็นที่ประจักษ์ในสังคมจนถึงปัจจุบัน

ว่าวควาย

ว่าวควาย

การถ่ายทอดความรู้และการพัฒนาผลงาน

นายเวียง ยังคงเน้นอนุรักษ์กระบวนการแบบดั้งเดิมในการทำว่าวทุกประการ แม้บุคคลทั่วไปจะมองเป็นเพียงการเล่นพื้นบ้านทั่วไป แต่หากได้ศึกษาถึงประวัติความเป็นมาจะทราบว่าการเล่นธรรมดาดังนี้สามารถบอกเล่าถึงวิถีชีวิตของชาวจังหวัดสตูลได้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายหากไม่มีผู้อนุรักษ์และต่อยอดการทำว่าว นับวันอาจสูญหายไปจากสังคมในที่สุด

นายเวียง ได้เล็งเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงในความนิยมการเล่นว่าวของคนในปัจจุบัน จึงตั้งมั่นพัฒนารูปแบบว่าวให้น่าสนใจมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะด้านความสวยงาม นำมาสร้างสรรค์ลวดลายต่าง ๆ ลงบนว่าว เช่น ลายหนุมาน ลายดอกไม้ เป็นต้น และยังคงให้ความสำคัญเรื่องโครงสร้างของว่าวทุกตัว ต้องถูกต้องตามแบบโบราณ โดยว่าวทุกตัวต้องมีความสมบูรณ์แบบมากที่สุด เพื่อคงรักษาไว้ซึ่งชื่อเสียงที่นายเวียงสั่งสมมาอย่างยาวนาน

